

ARCYBISKUP METROPOLITA CZĘSTOCHOWSKI

Częstochowa, 25 marca 2020 r.
L. dz. 440/5.1.1/2020

ZARZĄDZENIE w sprawie sprawowania sakramentów świętych oraz organizacji pracy duszpasterskiej w ostatnich tygodniach Wielkiego Postu, w Wielkim Tygodniu i w czasie Triduum Paschalnego

Trwająca w naszej Ojczyźnie sytuacja i wprowadzony stan epidemii sprawiają, że nie możemy prowadzić pracy duszpasterskiej w takiej formie i porządku, w jaki miało to miejsce każdego roku. Jesteśmy zmuszeni dostosować je do wymogów prawa państwowego i decyzji Pasterzy Kościoła Katolickiego w Polsce. Decyzje te, choć dla nas bolesne, niedogodne i niosące wiele trudności, motywowane są wyłącznie autentyczną troską o naszych wiernych. Dobry Pasterz troszczy się o swe owce, strzegąc ich od niebezpieczeństw. My, naśladując Boskiego Mistrza, również musimy – dla obrony powierzonej nam Owczarni Pańskiej od ryzyka zakażenia – ograniczyć możliwość udziału w celebracjach liturgicznych i przystępowania do Sakramentów Świętych.

Dziękuję za zrozumienie powagi sytuacji, solidarność i odpowiedzialność, którym wykazali się nasi kapłani. Wiernym świeckim wdzięczny jestem za wyrozumiałość i współpracę w tym, byśmy mogli zminimalizować niebezpieczeństwo rozszerzania się epidemii.

Dziękuję duchowieństwu za wykazany w tych dniach potencjał pomysłów na umożliwienie wiernym łączności z Kościołem poprzez transmisje za pośrednictwem Internetu Mszy Świętych i nabożeństw oraz różnych form rekolekcji i konferencji. Dziękuję także za dyspozycyjność, organizowanie wystawienia Najświętszego Sakramentu w ciągu dnia, udostępnianie świątyń do nawiedzenia przez wiernych oraz za specjalne i częstsze dyżury w konfesjonale, a także za zwyczajne bycie do dyspozycji swoich parafian.

W dniu 19 marca br., na polecenie Ojca Świętego FRANCISZKA, Kongregacja kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów wydała dekret w sprawie sprawowania Triduum Paschalnego w miejscach dotkniętych epidemią. Dnia 21 marca br. Prezydium Konferencji Episkopatu Polski wystosowała wskazania dla biskupów odnośnie do sprawowania czynności liturgicznych w najbliższych tygodniach.

W oparciu o oba dokumenty, biorąc pod uwagę obecną sytuację epidemiologiczną i obostrzenia wprowadzone na mocy rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 24 marca 2020 r., (Dz. U. z 2020 r., poz. 522) podtrzymując decyzje zawarte w poprzednich zarządzeniach, postanawiam, co następuje:

1. Udzielam, aż do odwołania, **ogólnej dyspensy od obowiązku uczestnictwa w Mszy Świętej w niedziele i święta nakazane**, rozszerzając ją (dla uniknięcia wątpliwości w interpretacji zapisów) na wszystkich wiernych Archidiecezji Częstochowskiej oraz przebywających na jej terytorium. Dyspensa została ogłoszona w odrębnym dokumencie i przekazana do opublikowania do wiadomości wiernych, których należy zachęcić do skorzystania z niej, informując jednocześnie o tym, że winni także skorzystać z bogatej oferty transmisji Mszy Świętych niedzielnych w telewizji, w radio i za pośrednictwem Internetu, śledząc je z właściwą postawą i w stosownym skupieniu;

Sakrament Pokuty i Pojednania

2. Drugie przykazanie kościelne zobowiązuje wiernych do tego, aby przynajmniej raz w roku przystąpić do sakramentu pokuty. Kodeks Prawa Kanonicznego w kan. 989 zawiera zaś przepis, wedle którego „Każdy wierny, po osiągnięciu wieku rozeznania, obowiązany jest przynajmniej raz w roku wyznać wiernie wszystkie swoje grzechy ciężkie”. W tradycji i praktyce Kościoła w Polsce istnieje zwyczaj, że dokonuje się to najczęściej w okresie Wielkiego Postu przy okazji rekolekcji, zwykle podczas specjalnego dnia spowiedzi, w powiązaniu z Komunią Świętą wielkanocną (o której w dalszej części). Każdy wierny może jednak sam zdecydować, kiedy wypełni obowiązek wynikający z tego przykazania, ponieważ nie ogranicza się go wyłącznie do okresu Wielkiego Postu. Podtrzymuję jednak zachętę, by stworzyć wiernym możliwość skorzystania z sakramentu pokuty i pojednania jeszcze przed Świętami Wielkanocnymi;
3. Stosownie do norm zawartych w kan. 964 § 1-2 KPK właściwym miejscem sprawowania spowiedzi jest konfesjonał, jednakże z uzasadnionej przyczyny spowiedź może się odbyć także poza konfesjonałem (kan. 964 § 3 KPK). Sytuacja, z którą mamy do czynienia obecnie, bez wątpienia stanowi ową uzasadnioną przyczynę odstępstwa od przywołanego przepisu prawa. W obecnych warunkach można sprawować ten sakrament np. w kościele, w kaplicy, w zakrystii, w sali katechetycznej, w biurze parafialnym lub w innym godnym miejscu, pozwalającym na

zachowanie prywatności i zasad bezpieczeństwa. Nie można jednak spowiadać w mieszkaniach duchownych.

W tych warunkach penitent może spowiadać się zarówno klęcząc, jak i siedząc z zachowaniem odpowiedniej odległości od spowiednika. Na czas rozgrzeszenia penitent winien uklęknąć. Jeśli to możliwe, spowiednik i penitent powinni być zwrócenii w przeciwnych kierunkach, by zminimalizować ryzyko zakażeń. Podczas indywidualnego sprawowania sakramentu pojednania należy zwracać szczególną uwagę na to, aby spowiedź odbywała się w przewietrzonym miejscu poza konfesjonałem, z zachowaniem odpowiedniego dystansu jeśli trzeba – przy użyciu masek ochronnych – zwracając absolutną uwagę na sakrament i niezbędną dyskrecję. Kapłanów sprawujących sakrament spowiedzi obowiązuje komża i stuła, z zastrzeżeniem zaniechania zwyczaju całowania stuły po spowiedzi. Należy zrezygnować ze spowiedzi w zamkniętych konfesjonałach. Jeśli nie ma innej możliwości i trzeba używać konfesjonałów, należy zabezpieczyć kratki folią.

Na tablicach ogłoszeń, na drzwiach, na stronach internetowych oraz w mediach społecznościowych należy umieścić stosowne informacje z numerem telefonu, aby penitenci mogli umawiać się na konkretną godzinę niezależnie od wyznaczonych dyżurów, by tym samym nie tworzyła się grupa oczekujących na skorzystanie ze spowiedzi. Dyżury powinny być rozłożone na różne pory dnia, aby umożliwić skorzystanie z sakramentu pokuty i pojednania także osobom pracującym w trybie zmianowym. Wierni nie mogą oczekiwać w kolejce;

4. **Odpust i rozgrzeszenie ogólne.** W odpowiedzi na pytania poszczególnych biskupów i konferencji episkopatów, Penitencjaria Apostolska wydała w dniu 19 marca br. notę odnośnie do sprawowania sakramentu pojednania w obecnej sytuacji pandemii. Tego samego dnia Penitencjaria wydała dekret, w którym udziela się daru specjalnych odpustów „wiernym dotkniętym chorobą zakaźną spowodowaną Covid-19, powszechnie znaną jako koronawirus, a także pracownikom służby zdrowia, członkom rodzin i wszystkim tym, którzy w jakimkolwiek charakterze, także poprzez modlitwę, opiekują się nimi”. Informacje prasowe wprowadziły jednak pewne zamieszanie, sprawiając wrażenie, że wprowadza się powszechnie absolicję generalną, a odpust zupełny staje się swoistym rozgrzeszeniem bez spowiedzi sakramentalnej. Należy jednak odnieść się wprost do obu dokumentów oraz prawa kościelnego i przypomnieć, że:

- I. Nie wolno w sposób nieuprawniony korzystać z rozgrzeszenia ogólnego. Zgodnie z normami zawartymi w *„Obrzędach Pokuty dostosowanych do zwyczajów diecezji polskich”*, wyd. 2, Katowice 2010, nr 39:

„Do biskupa diecezjalnego należy:

- a) Kierowanie dyscypliną pokuty w swojej diecezji oraz stosowanie odpowiednich adaptacji samych obrzędów zgodnie z normami ustalonymi przez Konferencję Biskupów;
- b) Ustalenie, po porozumieniu się z innymi członkami Konferencji Biskupów, kiedy wolno udzielić ogólnego

rozgrzeszenia sakramentalnego, z zachowaniem warunków ustalonych przez Stolicę Świętą”.

Takie porozumienie zostało podjęte przez biskupów i potwierdzone przez Stolicę Apostolską dnia 10.03.1978 (Prot. CD 544/77) i zamieszczone w „Obrzędach pokuty dostosowanych do zwyczajów diecezji polskich”. W świetle powyższych ustaleń: „Kapłan może udzielić ogólnego rozgrzeszenia po ogólnej spowiedzi tylko wtedy, gdy indywidualna spowiedź jest niemożliwa, mianowicie:

- a) **wyłącznie w rzeczywistym niebezpieczeństwie śmierci** (*in periculo mortis*);
- b) **penitentom innej narodowości przebywającym w Polsce, z którymi nie może się porozumieć z powodu braku znajomości języka.**

Przypomina się, że spowiedź ogólna nie zwalnia od obowiązku indywidualnego wyznania grzechów ciężkich („*Obrzędy Pokuty dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*”, Wprowadzenie, nr 38*). To znaczy, że grzechy ciężkie, odpuszczone w ramach spowiedzi z rozgrzeszeniem ogólnym, należy wyznać na najbliższej spowiedzi indywidualnej, pod sankcją zaciągnięcia nowego grzechu ciężkiego;

- II. Nie jest możliwa spowiedź przez środki komunikacji elektronicznej (np. telefon, komunikator internetowy itp.). Stolica Apostolska nigdy nie zezwoliła na spowiedź przez telefon, a wszystkie dotychczasowe wypowiedzi wyraźnie zakazują spowiedzi „na odległość” (por. Denzinger, nr 1994) i wskazują, że w przestrzeni wirtualnej „nie ma sakramentów” (Papieska Rada ds. Środków Społecznego Przekazu, „*Kościół a Internet*” z dnia 22.02.2002 w pkt. II);
- III. Zakazana jest publiczna spowiedź z indywidualnych grzechów (potępiona przez papieża Leona Wielkiego, Ep. 168,2 – *Breviarium Fidei*, nr 434).
- IV. Kodeks Prawa Kanonicznego (kan. 960) wyraźnie wskazuje, że w razie niemożliwości fizycznej obecności penitenta stosuje się inne drogi pojednania, a nie spowiedź. Kodeks Prawa Kanonicznego w kan. 916 wskazuje, że zawsze ilekroć istnieje poważna racja i nie ma sposobności wyspowiadania się, wtedy dla usposobienia duszy do stanu łaski wierny „jest obowiązany wzbudzić akt żalu doskonałego, który zawiera w sobie zamiar wyspowiadania się jak najszybciej”. Katechizm Kościoła Katolickiego (w nr 1452) objaśnia, że „żał, który wypływa z miłości do Boga miłowanego nade wszystko, jest nazywany żalem doskonałym lub żalem z miłości (*contritio*). Taki żal odpuszcza grzechy powszednie. Przynosi on także przebaczenie grzechów śmiertelnych, jeśli zawiera mocne postanowienie przystąpienia do spowiedzi sakramentalnej, gdy tylko będzie to możliwe”. Zawsze należy pamiętać, że uzyskane w ten sposób odpuszczenie grzechów jest związane z obowiązkiem

ich wyznania podczas najbliższej możliwej okazji do spowiedzi, pod karą wpadnięcia na nowo w grzech śmiertelny.

Komunia Święta i celebracja Eucharystii

5. Stosownie do obowiązujących obecnie przepisów prawa polskiego, w liturgii uczestniczyć może maksymalnie **5 osób**, przy czym do liczby tej nie wlicza się celebransa i koncelebransów oraz posługujących (tylko kilku niezbędnych). W przypadku pogrzebu nie wlicza się także obsługi pogrzebowej;
6. W domach zakonnych w liturgii uczestniczyć mogą wyłącznie członkowie domu zakonnego (wspólnoty zakonnej);
7. Jeśli została przewidziana Msza Święta koncelebrowana, należy rozważyć odprawienie ich osobno, aby umożliwić udział w nich rodzinom zamawiającym intencje;
8. Wyjaśniając treść trzeciego przykazania kościelnego: „Przynajmniej raz w roku, **w okresie wielkanocnym**, przyjąć Komunię Świętą”, Konferencja Episkopatu Polski ustaliła, że okres, w którym obowiązuje to przykazanie, obejmuje czas od Środy Popielcowej (w tym roku: 26 lutego) do Niedzieli Trójcy Świętej (w tym roku: 7 czerwca) (205. Zebranie Plenarne KEP z dnia 2.03.1985 r.);
9. Instrukcja Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów o tym, co należy zachowywać, a czego unikać w związku z Najświętszą Eucharystią „*Redemptionis Sacramentum*” z dnia 25 marca 2004 r., nr 92, stanowi że „każdy wierny zawsze ma prawo według swego uznania przyjąć Komunię Świętą do ust”. W związku z tym **nikomu nie można nakazywać przyjęcia Komunii Świętej na rękę, można tylko do tego zachęcać** (zgodnie z zarządzeniem Rady Stałej KEP z dnia 12 marca 2020 r.). Należy tak organizować udzielanie Komunii Świętej, aby nie naruszyć wrażliwości osób mających trudność w przyjęciu Komunii Świętej na rękę. Jeśli część wiernych przyjmuje Komunię Świętą na rękę, a część do ust, jest wskazane, aby obu grupom Komunii udzielali różni szafarze lub też by osoby przyjmujące Komunię do ust przyjmowały ją po osobach przyjmujących Komunię na rękę. Wiernych przyjmujących Komunię Świętą na rękę zachęca się, by uprzednio, w miarę możliwości, zdezynfekowali sobie dłonie;
10. Celebransi muszą szczególnie zwrócić uwagę na swoją postawę przy ołtarzu. Dotykanie złożonymi rękoma twarzy, a zwłaszcza nosa i ust może stanowić potencjalne zagrożenie, dlatego po umyciu i odkażeniu rąk należy trzymać je złożone. Także znak krzyża na ustach podczas czytania Ewangelii należy czynić nie dotykając ust;
11. Komunia Święta w przypadku koncelebry powinna przebiegać następująco: główny celebrans przyjmuje Komunię Świętą przez zanurzenie, następnie w taki sam sposób przyjmują Komunię Świętą koncelebransi, na koniec główny celebrans spożywa resztę Krwi Pańskiej i dokonuje puryfikacji naczyń (por. OWMR 248);

12. Rozłożenia korporału oraz naczyń liturgicznych na ołtarzu podczas przygotowania darów dokonuje główny celebrans (ograniczając w ten sposób dotykanie naczyń i bielizny ołtarzowej przez inne osoby). Przygotowania bielizny i naczyń przed Eucharystią dokonuje także on sam, albo zakrystianin lub zakrystianka, umywszy przedtem dokładnie ręce. W przypadku, gdy w tym samym kościele lub kaplicy sprawuje Eucharystię dwóch lub więcej kapłanów, trzeba przygotować na ołtarzu papierową serwetkę lub chusteczkę, którą główny celebrans będzie mógł położyć na środku ołtarza przed ucałowaniem go na rozpoczęcie i na zakończenie Mszy Świętej. Po każdej Eucharystii należy ją wymienić na nową. Można też zastąpić ucałowanie ołtarza przez głównego celebransa tylko głębokim skłonem. W przypadku koncelebry wydaje się wskazane, aby koncelebransi nie całowali ołtarza, zastępując ten gest głębokim skłonem. Przypomina się, że zgodnie z obrzędami Mszy Świętej (OWMR 251), ucałowania ołtarza na zakończenie Eucharystii dokonuje wyłącznie główny celebrans;
13. W związku z koniecznością ograniczenia liczby uczestników liturgii do maksymalnie 5 osób, należy otworzyć tylko jedno z wejść do kościoła, które winno zostać zamknięte, gdyby liczba przybyłych wiernych miała być większa. Należy jednak pamiętać o zabezpieczeniu wyjść ewakuacyjnych (przynajmniej dwa) zatem inne wyjścia nie powinny być zamknięte na klucz, ale zabezpieczone i oznaczone na zewnątrz, np. poprzez taśmę lub stosowną informację zamieszczoną na drzwiach i kierującą do czynnego wejścia;
14. Zawieszono zostają pierwszopiątkowe i przedświąteczne wizyty u chorych. Należy zachęcić chorych do Komunii duchowej, jak również do ofiarowania swego cierpienia w intencji ustania pandemii koronawirusa oraz w intencji osób zakażonych wirusem i niosących im pomoc. Pamiętać jednak trzeba, że chorzy, nawet w tym czasie, nie mogą być pozbawieni opieki duchowej i posługi sakramentalnej. Dlatego, gdy chory wyraża pragnienie przyjęcia kapłana, ten nie może odmówić, chyba że stan zdrowia duszpasterza miałby zaszkodzić choremu;
15. W przypadku udzielania Komunii Świętej i sakramentu Namaszczenia Chorych nie wolno posługiwać się rękawicami ochronnymi. Należy natomiast pamiętać o dokładnym umyciu i zdezynfekowaniu rąk. W uzasadnionym przypadku wystarczy jedno namaszczenie na czole lub innej części ciała i wypowiedzenie całej formuły (por. kan. 1000 §1 KPK).
16. Względem chorych objętych kwarantanną należy przestrzegać postanowień kompetentnych władz. To do nich należy określić formę kontaktu z chorym. Zawsze pozostaje do dyspozycji telefon, przez który można porozmawiać, zachęcić do Komunii duchowej, czy też wzbudzenia aktu żalu doskonałego (por. kan. 916 KPK). Kapelani w szpitalach winni stosować się rygorystycznie do zarządzeń władz szpitalnych;
17. Należy stworzyć możliwość, aby wierni, którzy łączą się duchowo ze wspólnotą Kościoła poprzez transmisję Mszy Świętej za pośrednictwem telewizji, radia lub Internetu, mogli w wyznaczonych godzinach przyjąć Komunię Świętą w kościele, przystępując indywidualnie, w taki sposób,

- aby zachować normy bezpieczeństwa i ograniczenia liczby uczestników zgromadzenia;
18. W Wielki Piątek Komunii Świętej udzielić można poza liturgią tylko chorym, a w Wielką Sobotę tylko jako Wiatyk;
 19. Proszę Księża Proboszczów o zatroszczenie się o znajdujące się na terenie parafii domy zakonne. Nie we wszystkich domach są stali kapelani lub zapewniona codzienna Msza Święta. W wielu przypadkach siostry uczestniczą w Eucharystii w kościołach parafialnych, co może być utrudnione ze względu na ograniczenia w liczebności zgromadzeń do 5 osób. Przełożone domów mogą zgłaszać się do poszczególnych proboszczów w sprawie zabezpieczenia odpowiedniej rezerwy eucharystycznej w tabernakulum kaplicy domowej, by można było udzielić Komunii Świętej siostrom pozostającym w domach (zwłaszcza starszym i chorym) nie mogącym uczestniczyć w Mszy Świętej. Przełożone domów, w których nie ma siostr ustanowionych nadzwyczajnymi szafarkami Komunii Świętej proszone są o kontakt telefoniczny z Kancelarią Kurii Metropolitalnej w Częstochowie, w celu otrzymania stosownych wytycznych. W ten sam sposób należy zatroszczyć się również o domy pomocy społecznej, zakłady opiekuńczo - lecznicze, szpitale, gdzie znajduje się kaplica;
 20. Kościoły i kaplice, na ile to tylko możliwe, mają być otwarte, aby wierni (z zachowaniem ograniczenia jednorazowego zgromadzenia do maksymalnie 5 osób) mieli sposobność do nawiedzenia ich na osobistą modlitwę. Należy także w ciągu dnia zapewnić wystawienie Najświętszego Sakramentu dla adoracji przez wiernych szukających duchowego umocnienia i pociechy. Trzeba pamiętać o konieczności częstego dezynfekowania klamek, drzwi i poręczy oraz ławek. Dla ułatwienia można wyznaczyć określone ławki (np. pierwsze lub ostatnie rzędy), z których mogą korzystać wierni w czasie nawiedzenia lub adoracji.

Posługa duszpasterska

21. Na stronie internetowej Archidiecezji Częstochowskiej dostępna jest, aktualizowana na bieżąco, lista mediów oraz poszczególnych kościołów, kaplic i domów zakonnych, transmitujących Msze Święte i nabożeństwa. Kolejne miejsca i parafie można zgłosić do administrujących stroną (na adres: strona@archiczest.pl). Organizując transmisje należy dochować wszelkich zasad ochrony wizerunku uczestników, wskazanych przez Kościelnego Inspektora Ochrony Danych;
22. Na tablicach ogłoszeń, na stronach internetowych oraz w mediach społecznościowych należy umieścić numery telefonów, pod którymi księża są dostępni dla wiernych zarówno w celu załatwienia spraw kancelaryjnych, jak też duszpasterskich i materialnych. Zawieszenie zajęć szkolnych oraz znacznej części działań duszpasterskich powoduje, że ten czas należy przeznaczyć hojniej dla tych, do których zostaliśmy posłani, aby na życzenie służyć im rozmową, spowiedzią i taką pomocą, jakiej

- potrzebują. Jest to także czas, który duchowni winni poświęcić na więcej modlitwy, adoracji, lektury Pisma Świętego;
23. Dziękuję tym kapłanom, osobom konsekrowanym i świeckim oraz wspólnotom i instytucjom – zwłaszcza naszej CARITAS – które zorganizowały różne formy pomocy dla starszych, samotnych i chorych, zaopatrując ich w żywność, leki i pomagając w załatwianiu koniecznych spraw. Zachęcam pozostałych, by zatroszczyli się o swoich parafian, angażując świeckich, grupy i wspólnoty (wyłącznie osoby pełnoletnie). Wtedy bowiem dopiero okazujemy się prawdziwie dobrymi pasterzami, gdy realizujemy troskę o powierzonych sobie wiernych w najtrudniejszych sytuacjach;
24. Kategorycznie zabraniam wszystkim duchownym głoszenia lub powielania w związku z epidemią twierdzeń obcych Ewangelii, apokaliptycznych prorocत्व budzących wśród wiernych lęk i daleki od ducha Bożego niepokój, a także propagowania praktyk pobożnych i sakramentaliów czynionych w sposób zabobonny lub wypaczający ich sens. Zakaz dotyczy także krytyki, łamania lub nawoływania do nierespektowania przepisów państwowych;
25. Zawieszono zostają – do odwołania – wizytacje kanoniczne, bierzmowania i wszystkie wydarzenia o charakterze ogólnodiecezjalnym (w tym zaplanowane na 4 kwietnia br. diecezjalne obchody XXXV Światowego Dnia Młodzieży) oraz uroczystości parafialne. Nadal w wyznaczonych kościołach będzie się sprawować Eucharystię w ramach tradycji kościołów stacyjnych, ale bez udziału biskupów i bez zapraszania większej liczby wiernych. Doroczne wizytacje dziekańskie, jeśli nie zostały dotąd dokonane, należy przełożyć na później;
26. **Uroczystości Pierwszych Komunii Świętych** oraz liturgie z udzielaniem **sakramentu Bierzmowania** młodzieży będą mogły być sprawowane dopiero po przywróceniu normalnego funkcjonowania szkół i parafii. Rodzicom zwracającym się z pytaniami o to, czy uroczystości te odbędą się w zaplanowanym wcześniej terminie, należy udzielać odpowiedzi, że do chwili zniesienia przez władze państwowe ograniczeń nie można udzielić żadnej wiążącej odpowiedzi. Z racji na zawieszenie katechezy parafialnej przygotowującej do Pierwszej Komunii Świętej i Bierzmowania, rodzice przejmują obowiązek kontynuacji przygotowania swoich dzieci poprzez wspólną modlitwę w rodzinie, wyjaśnianie prawd wiary i katechezę domową, uzupełniającą katechizację szkolną realizowaną w sposób zdalny. Można ich wesprzeć poprzez udostępnianie stosownych materiałów, np. drogą elektroniczną;
27. Celebracja **sakramentu Chrztu Świętego** powinna odbywać się poza Mszą Świętą. Jeżeli danego dnia miałyby być więcej chrztów, nie należy organizować chrztów zbiorowych, ale udzielać chrztu pojedynczo w odpowiednich odstępach czasowych. Uczestniczą w nim wyłącznie: chrzczony, rodzice (opiekunowie) chrzczonego i rodzice chrzestni. W liturgii chrzcielnej wodę należy każdorazowo zmienić i poświęcić nową. Nie można używać wody wcześniej poświęconej;

28. Celebracja **sakramentu Małżeństwa** powinna odbywać się tylko z udziałem nupturientów, świadków i ewentualnie jednej dodatkowej osoby;
29. W przypadku **pogrzebów**, obowiązują wcześniej wydane zarządzenia co do jego przebiegu (wyłącznie trzecia stacja, msza święta bez trumny lub urny w dniu pogrzebu lub w innym dniu), z uwzględnieniem obecnego ograniczenia liczby uczestników do 5 osób. Rodzina osoby zmarłej musi zdecydować, kto będzie obecny podczas uroczystości pogrzebowych. Świadom jestem, że będą to decyzje trudne, dramatyczne, ale aktualna sytuacja i obowiązujące prawo nie pozwala nam na żadne odstępstwa;
30. Księżom Emerytom, także mieszkającym poza Domem Księży im. Jana Pawła II w Częstochowie, zaleca się pozostawanie w domach i zaniechanie wszelkiej zbędnej aktywności poza posługą duszpasterską w miejscach swego pobytu;

WIELKI TYDZIEŃ I TRIDUUM PASCHALNE

Niedziela Palmowa czyli Męki Pańskiej

31. Liturgię Mszy Świętych tego dnia sprawuje się bez procesji. Należy także odwołać ewentualne konkursy palm, jeśli takie byłyby zaplanowane. Mszę Świętą rozpoczyna się według drugiej formy (numery 12-15), czyli bez uroczystej procesji wejścia. Wejście odbywa się w uproszczonej formie, a wierni pozostają na swoich miejscach w nawie kościoła. Dokonuje się błogosławieństwa palm (pomijając pokropienie wodą święconą, dlatego sugeruje się użycie pierwszej formuły modlitwy błogosławieństwa) i odczytuje się ewangelię o wjeździe Chrystusa do Jerozolimy (numery 5-7). Należy pobłogosławić przynajmniej palmy przeznaczone, zgodnie z tradycją, do spalania na popiół używany do posypania głów w Środę Popielcową następnego roku;

Triduum Paschalne

32. Także w celebracjach liturgii Triduum Sacrum należy przestrzegać zasad co do liczebności zgromadzenia;

Wielki Czwartek

33. Msza Święta Krzyżma będzie sprawowana w Wielki Czwartek, ale w ograniczonym prawem gronie. Oleje Święte będą dystrybuowane za pośrednictwem Księży Dziekanów Regionów. Proszę Księży Proboszczów i Administratorów Parafii, aby nie usuwać Olejów Świętych z ubiegłego roku, dopóki nie otrzymają nowych.

- Po ustabilizowaniu się sytuacji epidemiologicznej zostanie wyznaczony dzień, w którym będziemy we wspólnocie Prezbiterium Kościoła Częstochowskiego celebrować Eucharystię, jako znak naszej jedności, a także odnowimy wówczas swoje przyrzeczenia kapłańskie;
34. Tam, gdzie prawdziwa potrzeba i uzasadnione z racje duszpasterskie za tym przemawiają, w kościołach i kaplicach, w godzinach wieczornych, a w razie przewidzianej konieczności – nawet w godzinach rannych, można odprawić drugą Mszę Świętą Wieczerzy Pańskiej (Pasch. Soll., 47);
 35. Podczas Mszy Świętej Wieczerzy Pańskiej opuszcza się obrzęd umywania nóg (*Mandatum*);
 36. Nie urządza się ołtarza przechowania (zwanego w tradycji polskiej „Ciemnicą”) i na zakończenie Mszy Świętej nie przenosi się do niego Najświętszego Sakramentu, który pozostaje w tabernakulum w prezbiterium kościoła lub kaplicy.
 37. W seminarium duchownym, w klasztorach i domach zakonnych, w których celebrowane jest Triduum Sacrum można urządzić Ciemnicę i dokonać przeniesienia do niej Najświętszego Sakramentu, ale bez procesji.

Wielki Piątek

38. Do intencji modlitwy wiernych w czasie Liturgii Męki Pańskiej należy dołączyć specjalne wezwanie którego treść, wraz zapisem nutowym, znajduje się w aneksie;
39. Podczas adoracji Krzyża oddaje się mu cześć wyłącznie przez przyklęknięcie lub głęboki ukłon, a nie przez ucałowanie, jak to jest w zwyczaju (także celebrans), o czym należy pouczyć uczestników liturgii przed rozpoczęciem adoracji;
40. Nie urządza się ołtarza adoracji (zwanego w tradycji polskiej „Groblem Pańskim”). Najświętszy Sakrament pozostaje w tabernakulum w prezbiterium kościoła lub kaplicy.
41. W seminarium duchownym, w klasztorach i domach zakonnych, w których celebrowane jest Triduum Sacrum można urządzić Grób Pański i dokonać przeniesienia do niego Najświętszego Sakramentu, ale bez procesji.

Wielka Sobota

42. Nie organizuje się tradycyjnego święcenia pokarmów. Dotyczy to zarówno poświęcenia w kościołach lub kaplicach, jak też na zewnątrz, w plenerze i w domach prywatnych. Nie wolno organizować poświęceń w małych grupach, rotacyjnych, czy poświęcenia koszyczków wystawionych przy bramach podwórek lub na klatkach schodowych. Zamiast tego ma mieć miejsce obrzęd błogosławieństwa posiłku w domu, przed śniadaniem wielkanocnym, zgodnie z Księgą „*Obrzędy błogosławieństw dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*” (t. 2, Katowice 2001, nry 1347-1350).

Tekst tego obrzędu znajduje się w załączniku. Będzie także udostępniony do pobrania ze strony internetowej Archidiecezji Częstochowskiej, aby można go było też umieścić na stronach parafialnych i w mediach społecznościowych, a także do wydrukowania i kolportowania wśród wiernych.

43. Wszystkich zobowiązuję do absolutnego zastosowania się do tego zarządzenia i nie tworzenia wyjątków lub praktyki niezgodnej z tym, co zostało postanowione. Zatrószmy się raczej o to, by wierni mieli w tym czasie dostęp do sakramentu Pokuty i Pojednania, ilekroć o to poproszą. Ufam, że przeżycie wielkanocnego posiłku w rodzinie, ze wspólną modlitwą i błogosławieństwem, będzie dla rodzin wielkim duchowym pożytkiem;

Wigilia Paschalna i Niedziela Zmartwychwstania Pańskiego

44. Nie odbywa się procesja rezurekcyjna ani na zakończenie Liturgii Wigilii Paschalnej, ani na rozpoczęcie Mszy Świętej w Niedzielę Zmartwychwstania Pańskiego. Dotyczy to także miejsc, gdzie celebruje się obrzędy Triduum Paschalnego (numery 37 i 41). Celebrans może natomiast na zakończenie liturgii Wigilii Paschalnej lub pierwszej Mszy Świętej w Niedzielę Zmartwychwstania Pańskiego udzielić błogosławieństwa Najświętszym Sakramentem w drzwiach kościoła;
45. Na początku Wigilii i przy obrzędzie światła pomija się rozpalanie ogniska, zapala się świecę paschalną wewnątrz świątyni, w prezbiterium i pomijając procesję przechodzi się bezpośrednio do Orędzia Wielkanocnego (*Exsúltet*). Potem następuje Liturgia Słowa. W czasie Liturgii Chrzcielnej należy tylko odnowić przyrzeczenia chrzcielne, bez poświęcenia wody chrzcielnej lub wody do pokropienia (por. Missale Romanum, s. 371, n. 55). Potem następuje Liturgia Eucharystyczna;
46. W czasie liturgii Wigilii Paschalnej i w Niedzielę Zmartwychwstania Pańskiego nie stosuje się pokropień wodą święconą;
47. Chrzty katechumenów mogą być sprawowane z zachowaniem środków ostrożności co do kontaktu bezpośredniego i liczebności wiernych. Natomiast, zgodnie z tradycją Kościoła mogą one mieć miejsce także w uroczystość Zesłania Ducha Świętego;
48. W Niedzielę Zmartwychwstania Pańskiego kwadryncja jest możliwa wyłącznie za uprzednią, przynajmniej ustną, zgodą Wikariuszy Generalnych.

Powyższe decyzje podejmuję będąc świadomym ich niedogodności, ale liczę na zrozumienie, że motywowane są wyłącznie odpowiedzialnością za naszych wiernych, ale także za duchowieństwo. Tegoroczne Święta Wielkanocne zapewne będą inne, niż zwykle, ale także dla duszpasterzy smutne i naznaczone pustką w świątyniach, szczególnie podczas przebogatej liturgii Triduum Sacrum. Tym bardziej niech Święta Paschalne dają nam nadzieję, że wkrótce z radością powitamy

naszych wiernych w progach parafialnych świątyń i cieszyć się będziemy, że puste teraz ławki zapełnią się niedługo naszymi parafianami.

Wszystkich Księży zobowiązuje do respektowania tego oraz dotychczas wydanych zarządzeń z pełnym posłuszeństwem i konsekwencją.

Z uwagi na dynamikę wydarzeń i możliwość zaostrzenia lub złagodzenia niektórych przepisów prawa polskiego, mogą ulec zmianie także niektóre zapisy tego i poprzednich zarządzeń. Proszę zatem o śledzenie informacji zamieszczanych na stronie internetowej Archidiecezji Częstochowskiej oraz wiadomości przesyłanych pocztą elektroniczną.

Niniejsze zarządzenie wchodzi w życie z dniem jego podpisania i obowiązuje do odwołania. Treść zarządzenia należy niezwłocznie opublikować na stronie internetowej Archidiecezji Częstochowskiej.

(-) ✠ **Wacław DEPO**
ARCYBISKUP METROPOLITA
CZĘSTOCHOWSKI

(-) **Ks. Marian SZCZERBA**
KANCLERZ